

BUTLLETI

DEL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

Any III

Febrer de 1978

N.º 9

En el darrer número del BUTLLETI, i en aquest mateix espai, proclamàvem la necessitat de que els Grups d'Estudis de les diferents poblacions penedesenques fessin un treball de conjunt, recolzant-se els uns en les investigacions i en les troballes dels altres. Així es treuria molt de profit i els resultats dels esforços locals influirien en els estudis de la història general del país.

Per exemple, també: els estudis napoleònics. Recordem Frederic Camp, emparentat amb una preclara família sitgetana, que tant treballà en aquest sentit (encara és vàlid el seu llibre «Napoleó i el món», així com els seus nombrosos estudis parcials). Ara, el nostre amic Josep Carbonell i Gener té Napoleó i Sitges sobre la taula. És un treball fet a base de recerques en els arxius locals. Bé, doncs, el que volem dir és el següent: si els erudits de Vilanova i els de Gelida, els de Vilafranca i els de Sant Jaume dels Domenys, es posessin a la tasca de veure com va anar el pas dels exèrcits de l'emperador pel seu rodal, ajuntant les peces del trenca-closques potser es podria obtenir un bon resultat, important en l'estudi d'aquelles guerres sobre la nostra terra.

Entre les moltes tasques que se'ns ofereixen, proposem que en una reunió general de penedesencs es fixi un tema per a l'estudi de conjunt. En la història de Catalunya, el Penedès, tanmateix, hi té quelcom a dir.

El cas del "Centaure"

per Ramon Planes

La primera projecció del «Centaure», de cara a l'exterior fou la col·laboració que obtinguérem del gran artista vilanoví E.C. Ricart d'un boix (és sabut que n'era mestre) que representava, és clar, un centaure. El boix de Ricart fou reproduït en el n.º 21, any II, 31 de desembre del 1927, de la revista «L'Amic de les Arts». També el nostre plàcid centaure s'allotjà en la intimitat d'una llar. Vaig demanar a un pintor de parets que em reproduís el centaure d'en Ricart en un moble que tenia a la meua cambra de solter. Era així, jo, d'abrandat: vaig voler que en el repòs nocturn em vetllés l'home-cavall.

En aquell número de «L'Amic de les Arts» s'anuncia que «El Centaure» «inaugura la seva obra cultural el pròxim mes de febrer». La primera conferència a càrrec del pilot-aviador Josep Canudes, sobre «L'estat actual de l'aviació civil i el meu projecte de raid Barcelona-

Nova York». Seguiren: Ambrosi Carrión, Leandre Cervera (que parlà de Cristòfor de Domènec, el singular filòsof, d'ascendència sitgetana), Josep Maria Capdevila, Concepció Casanova, Armand Obiols, Joan Estelrich, Xavier Regàs i oradors d'aquí.

Com es pot veure, uns inicis del tot inocus en quant a política, que s'enduria, més tard, els centaures. El que podríem anomenar «gran públic» tingué coneixement del nostre ateneu gràcies a un article de J. Aiguader i Miró, publicat al diari d'en Rovira i Virgili, «La Nau», amb el títol que encapçala aquestes ratlles. El Dr. Aiguader deia que «El Centaure» era un ateneu de butxaca on, a la nit, l'últim soci que hi quedava, tancava i s'enduia la clau a casa.

Aleshores, el Dr. Aiguader, que fou després alcalde de Barcelona i ministre de la República, passà algun estiu a Sitges, i els dissabtes al vespre feia tertúlia amb els seus amics d'aquí.

L'Aiguader era un excel·lent persona, que es va llençar amb tota la noblesa del seu cor, a fer política en uns anys atzarosos. Ara, el que Catalunya li deurà sempre és l'haver fundat, editat i dirigit les «Monografies mèdiques» col·lecció (ho van dir els entesos) modèlica.

Després vingué el moment de màxim relleu per al «Centaure», quan s'encabritaren les potes del cavall i es dreçà, orgullosa, la seva testa d'home. Fou quan es posaren d'acord la direcció de la revista «L'Amic de les Arts» i el nostre ateneu. «El Centaure» obrí les portes als avantguardistes, els quals, paral·lels als herois de Sòfocles que atacaren els set portals de Tebes, es presentaren, democràticament, com «(Els Set) davant del Centaure». Fou el 13 de maig de 1928, a migdia, per a tornar-hi després de dinar, quan parlaren a la sala del «Centaure»: Josep Carbonell i Gener, sobre «Contribució a la recerca d'un nou classicisme», Lluís Montanyà, sobre «Proselitisme, no», Sebastià Gasch, de «Veritable sentit de l'avantguardisme», Salvador Dalí, «Per al meeting de Sitges», Sebastià Sánchez-Juan, «Un parlament improvisat», M. A. Cassanyes, «Assaig de classificació del moviment de l'art modern», i J. V. Foix, «Textos i pràctiques».

Els setmanaris locals, l'«Eco» i «La Punta», publicaren gasetilles oficiosos. En la ressenya, «La Punta» que, com l'«Eco», no mostra massa entusiasme, reproduïx un fragment dels discursos de Dalí, «Fidias hauria preferit el film a les runes».

Malauradament, jo no puc donar testimoni directe d'aquella no-mortal batalla. En aquells dies vaig sofrir una delicada operació quirúrgica en el conducte auditiu esquerre, que em tingué retingut en una altra Tebes, la clínica. El lector curiós trobarà una amplia informació

d'aquell acte a la col·lecció de «L'Amic de les Arts».

I, parlant de l'operació, he de dir que quan vaig reaparèixer per Sitges, encara amb el cap tot embenat, en Lluís Montanyà en veure'm va exclamar, engrescat: «¡Noi, sembles l'Apollinaire!» (es referia a una foto de Guillaume Apollinaire, espectacularment així embenat de resultes d'una ferida soferta en la guerra de 1914-18). Sóc el primer en lamentar que aquest sigui l'únic punt de semblança entre un escriptor de la categoria d'Apollinaire i jo.

Ara m'adono que havia de començar pel començament, explicant la història del «Centaure». Fem-ho, doncs.

¿De qui fou la idea de fundar un ateneu i de donar-li el nom de Centaure? Ara, a tants anys de distància, no ho sabria dir. El cert és que el crític d'art, i rendista sense massa necessitats materials, Magí A. Cassanyes, ens llogà una ala, a la planta baixa de casa seva, al mateix lloc on el «marchand» Josep Dalmau, l'apòstol (en tenia tot el tirat) de l'avantguardisme artístic hi havia tingut una galeria d'art. En Dalmau va plegar perquè, suposo, el resultat econòmic de l'aventura fou ben minso. Aleshores, Cassanyes, volgué tornar a omplir aquells baixos, que remataven unes voltes bastant presentables, amb una cosa més o menys dedicada a l'art. Ara penso que deuria ésser d'ell, de Cassanyes, la idea de batejar-lo com a centaure.

Fou, això, sí, un ateneu ben singular. No hi havia biblioteca, ni sala per a revistes, ni bar, ni salons de juntes i de descans. Era una habitació única, sense altre mobiliari que una taula i vint o trenta cadires. Allà s'hi anava a res més que a dialogar. Com pot veure's, érem uns perfectes deixebles de Sòcrates (salvades totes les distàncies, ni caldria dir-ho).

I ara que he esmentat Sòcrates i en Cassanyes, aturem-nos una mica al costat d'aquest personatge. En Cassanyes era un ésser apart, començant pel seu aspecte físic: eran gran i gros, desmanegat; duia barret d'ales amples i xalina: la seva presentació era la d'un Modernista. Jo no recordo haver-lo vist mai sense barret, la seva figura física era un bloc granític. Viví lluny del món, sempre reclòs al segon pis de casa seva, voltat de llibres. Només en Josep Carbonell va aconseguir treure'l del seu reduït. En Cassanyes va estudiar l'alemany, sense professor, només que per a estar en condicions de llegir les revistes i els tractats d'art germànics. Sabia un munt de xafardereries del món artístic. Per exemple: si Rembrand era golafre, si Picasso tenia tantes amants, si el Greco tenia predileccions estranyes, posem per cas.

En Cassanyes, doncs, baixava al «Centaure». En el temps de què parlo havien començat a publicar-se les edicions de la Fundació Bernat Metge, i ja eren al carrer els dos primers volums de Plató. En Cassanyes, sabedor de que jo els tenia, me'ls va demanar. Vaig deixar-los-hi, i l'endemà d'haver-ho fet ja me'ls tornava. Sorprès, no em vaig poder estar de dir-li: «Però... ja els heu llegit?». Ell em va respondre com dient que llegir dos volums (ni que fossin de Plató) en un dia, no era cap cosa extraordinària. No crec que em convencés. He de dir, de tota manera, que si en Cassanyes no hagués estat tan escèptic en tot, començant per ésser-ho d'ell mateix, hauria fet forat, per exemple, amb uns llibres, que no va escriure mai, sobre teoria de l'Art.

Al «Centaure», com qui no vol la cosa, amb dues dotzenes de cadires al voltant d'una taula, vam iniciar ben d'hora, el diàleg cristià-marxista. No me'n puc servir, per la senzilla raó de que un dels principals actors del diàleg era, precisament, anti-marxista: era anarquista. Era un anarquista pur, dels que senten horror envers un diem-ne «partit anarquista». Anava sol, revoltat contra el món sencer.

Això ho vaig anar descobrint poc a poc, perquè el nostre consoci era un home de tirat dolç i amable. Amb mi (tot i que jo era, allà dins, la màxima encarnació de la burgesia) ho va ésser en tot moment. Només alguna vegada vaig descobrir com se li dibuixava als llavis una ombra de menyspreu.

Ell em va fer llegir el «Jean Cristophe». Més tard quan, no fa pas gaires anys, vaig tornar a llegir la densa novel·la de Romain Rolland, més que captivar-me l'obra, la seva atenta lectura em va fer veure com era, en realitat, aquell company que va passar sense que jo sabés ben bé qui era.

Com la majoria de socis del «Centaure», era obrer en la indústria del calçat. Tots l'anomenàvem pel nom i cognoms que havia donat. Ens vam anar veient gairebé cada dia, havent sopat. Fins a que, ara no recordo si fou abans o després de la proclamació de la República, el nostre suau anarquista va desaparèixer. Jo, al menys, no el vaig veure més.

Per en Sebastià Pasqual vaig tenir les últimes notícies d'aquell home singular. No es deia com havia dit, els seus nom i cognoms eren uns altres. En Tià me'ls va dir. Ara no em recordo quins eren. És igual. Fa tants anys!

És curiós com certes persones són fidels, més enllà de l'oblit, al seu destí. No fa pas molt, que vaig voler introduir el qui fou el meu amic, aquell Jean-Cristophe, en una novel·la que estava intentant de dur a terme. Volia

donar relleu a una persona que se m'havia escapat de les mans, donar-li vida en la meua imaginació, ja que no havia pres gruix en el contacte diari. Acabada la redacció, la novel·la em va desplaure tant que va acabar purificada per les flames. L'amic meu d'un temps volia desaparèixer. Ho aconseguí.

He esmentat en Sebastià Pasqual. Dedicuem-li uns mots. En Pasqual, com tants «centaures», treballava en una fàbrica de sabates. Eren, ell i els altres, obrers dignes d'un país ultracivilitzat. Partidaris del pacte, del raonament, sense fer-los per qualsevol organització de la Societat, per avançada que fos. Allò que més els distingia, però, era l'afany per la cultura. Eren àvids d'aquells coneixements de què la necessitat, ja de criatures, de guanyar-se la vida, els havia privat. En Pasqual va muntar un quiosc a la Ribera, per a la venda de llibres i diaris. La seva fou la primera llibreria que hi ha hagut a Sitges. Precisem: no era un establiment on s'hi venien «objectes d'escriptori» i, de més a més, algun llibre. El, diguem-ne negoci d'en Pasqual, era la venda de llibres. Després, endut el quiosc per les flames de l'odi, va continuar la llibreria a casa seva mateix.

Doncs, en Tià Pasqual era llibreter. Entre altres, rebia els volums taronja de la biblioteca «A tot vent», que publicava un títol cada mes. El director de la publicació era en Puig i Ferrer, amic de tots nosaltres. Doncs, quan arribava paquet de la «A tot vent», en Tià compareixia a la nit, al «Centaure», amb les butxaques plenes. Els distribuïa entre els socis que hi estàvem abonats. Ens sortia, l'abonament, a tres pessetes el volum. Els hi preniem de les mans, a en Tià. Sobre tot, si es tractava d'una obra nova d'en Puig i Ferrer o d'una traducció dels novel·listes russos del segle XIX. Qui preferia Tolstoi, qui Dostoievski. En Sebastià Pasqual somreia. Així el veig encara.

El nostre primer president fou en Josep Maria Massip, que aleshores començava la seva brillant carrera de periodista. Com que anava cada dia a Barcelona i arribava tard a Sitges, només que per a dormir-hi, el president no era assidu a la tertúlia. Ens servia, això sí, d'enllaç amb els polítics i els intel·lectuals barcelonins: vull dir que ens proveïa de conferenciant.

El segon president, i darrer, fou en Pere Curtiada. Però ja tots, qui més qui menys, teníem un peu al carrer, ens xuclava la lluita política. Com ara, era reinstaurada la Generalitat.

Ha calgut escriure la modesta història de l'ateneu «El Centaure», per a salvar-lo de la pols de l'oblit. Entre la mort i les absències, pot dir-se que només quedava jo per a escriure-la. Vet aquí que ja està fet.

Epidèmia de còlera a Sitges el 1854

per Josep Picas i Julià

ALGUNS ASPECTES DEL SITGES DEL MIG SEGLE PASSAT

Al començament del segle XIX, Sitges tenia al voltant de 5.500 habitants que cap a la cinquena dècada quedàrem reduïts a 3.300. Les muralles es mantingueren fermes fins ben entrat el segle XIX perquè als sitgetants els calgué defensar-se durant les guerres carlines i això va ser també una barrera contra l'epidèmia.

A l'any 1854 no hi havia aigua corrent i es bevia l'aigua dels pous naturals i cisternes que hi havia a les cases. Les clavegueres tampoc no s'havien construït i no va ser fins a 1889, que gràcies a la proposta del Dr. Gaietà Benaprès es tiraren endavant aquestes obres, realitzades per l'arquitecte municipal Gaietà Buigas i Monravà.

L'Hospital al segle XIX ja s'havia reformat diverses vegades des de la seva fundació i una part del mateix s'utilitzava com a col·legi de noies. Se'n cuidaven les monges de la Immaculada Concepció i la superiora, aleshores era Cecília Goreau. Hi treballaven els metges Jaume Font, el cirurgià Justí Gili, un infermer i dos servents.

Hi havia també a Sitges la Junta Municipal de Sanitat composta pel rector de la parròquia, un ajudant de marina, Felip Falp (metge), Jaume Font (metge), Magí Cassanyes Pascual (veí vocal) i Josep Caballero (regidor).

L'apotecari era en Joan Alegret «encargado de la botica del difunto D. Juan Francisco Ribot, regentada por D. Francisco Javier Serra».

EL CÒLERA A L'ESTAT ESPANYOL

Aquesta malaltia afectà per primera vegada la Península l'any 1833 i arribà per Vigo seguit d'un segon focus a Barcelona, que segurament vingué de Marsella. Hi va haver un segon brot al 1853, que també va començar per Vigo, seguit per Barcelona que, igual que la primera vegada, s'infectà a través de Marsella.

MESURES PREVENTIVES PER MAR

Caldria destacar primerament la importància de la vida marítima a Sitges a mig segle XIX. Els anys més propers al 1854 dels que he trobat xifres de sortides de vaixells són de l'any 45 i del 56, el primer amb 227 sortides i el se-

gon amb 237 amb 1.477 tripulants. A part de les xifres tal com estaven les comunicacions per terra, la via marítima era la més còmoda i segura.

El 27 de gener d'aquell any ja són sotmesos a observació els vaixells que vénen de Galícia i al mes següent s'efectua visita facultativa abans de ser admesos a port i a finals de febrer s'ordena complir la Reial Ordre del 8 de novembre de 1853, segons la qual se sotmet als vaixells de patent sospitosa de 3 a 5 dies d'observació si no porten gènere i de 5 a 8 si en duen. Els de patent bruta a 10 dies de quarantena i els de patent apestada a 15.

Entre el juny i juliol l'epidèmia s'estén pel sud de França fins Marsella, prenent-se aquí mesures cada vegada més dràstiques. El deu d'agost s'ordena no admetre cap barca sense acreditar la seva procedència.

MESURES PREVENTIVES PER TERRA

Per la banda de terra, a partir del 4 d'agost es van destinar una sèrie de cases a instal·lar-hi la gent que venia de Barcelona per observar si portaven còlera o no perquè en aquesta ciutat ja s'havia declarat. Aquestes cases van ser: can Ramon Dalmau (a Aiguadolç), can Josep Jacas (a S. Sebastià), can Florencià Amell i Bofill (a la Devesa), can Joan Mestre (als Molins) can Josep Roig (a la carretera), can Puigdalva (a sobre les actuals barreres) can Salvador Llopis (?), can Agustí Amell (la masia del Garraf?), can Girona, can Josep Planas Miró (?), can Francesc Robert (masia de Campdasens?). El cobert de can Milà es va destinar a les cavalleries dels carruatges. La capella de Sant Sebastià, que era diferent de l'actual, es destinà a repartir entre aquestes cases la gent forestera.

Cal dir que el governador civil prohibí aquestes cases d'observació, però malgrat tot es van utilitzar.

Des de juliol ja s'aconsellava airejar habitacions, netejar carrers i remoure les aigües brutes.

El 10 d'agost es decideix sotmetre a vuit dies d'observació la gent procedent de Barcelona i airejar els equipatges i desinfectar-los amb clorur càlcic; prohibir l'entrada al poble a gent que vingui només a demanar caritat; prohibir emmagatzemar pesca salada.

El 22 d'agost el còlera afecta ja a Vilanova

i es decideix observar també les persones que en procedien.

El 23 d'agost hi va haver el primer mort a Sitges i s'acordà: vuit dies d'observació a tota persona que vingui dels punts afectats a dues hores de distància; prohibir la cria de porcs dintre la vila; prohibir l'entrada de tomàquets i pebrots procedents de Vilanova; emblanquinar les façanes de les cases; regar i escombrar els carrers a les sis del matí i de la tarda.

primera d'octubre tornen a pujar perquè l'epidèmia va fer un rebrot.

A l'Hospital hi moriren 21 persones, onze de les quals ho feren la segona setmana de setembre i la resta repartida entre les altres de la següent manera: la primera de setembre, 3; la tercera, un; la quarta, 3; la primera d'octubre, 3 i la segona d'octubre cap.

Es va fer una subscripció voluntària i popular per recollir diners «para el caso desgraciado de que el cólera invadiera esta villa». Es van recollir 7.804 Rals de V.

L'HOSPITAL DURANT L'EPIDÈMIA

El 16 d'agost, quan es presentaven els primers casos de la malaltia a Sitges, una de les primeres mesures va ser acondicionar el castell com a Hospital Provisional de Colèrics, on s'hi van compondre 14 llits. Aquest hospital va anar a càrrec dels metges Francesc Robert i Dionisi Puig i els tres metges restants anaven passant visita per les cases (Felip Falp, Jaume Font i Justí Gili). També ajudaren en l'assistència als malalts Cecilia Goreau i dues monges més.

Segons les relacions de despeses de l'Hospital, que comprenen des de la primera setmana de setembre fins la segona d'octubre, la setmana més cara i amb més personal va ser la segona de setembre, que coincideix amb el punt més alt de l'epidèmia. Durant les setmanes següents els costos anaven baixant, però a la

MESURES CURATIVES

En podríem fer dos apartats, un de mesures religioses i un altre de farmacèutiques.

Dintre del primer la Junta Municipal de Sanitat decidí el 10 de setembre fer una processó amb la Mare de Déu del Vinyet, a les 5 de la tarda, però només amb els capellans, cos municipal i confraries i es prohibeix que hi vagi més gent. Aquesta processó havia de seguir el mateix itinerari que la del dia de Corpus.

L'endemà es va fer una altra processó amb Sant Sebastià i recorregué els carrers que faltaven.

El dia de Santa Tecla l'Ajuntament no anà a Ofici a causa de la malaltia.

Respecte a la festa Major no he trobat cap comentari al·lusiu.

El dia 15 d'octubre se celebrà un solemne Te

Deum en acció de Gràcies perquè el còlera ja havia passat.

En l'escrit de Mn. Fèlix Clarà on parla de l'epidèmia, es fa constar que gràcies a l'acció de la Mare de Déu del Vinyet a Sitges només hi van haver 90 morts i a Vilanova 874, essent el número d'habitants d'aquesta una mica superior al doble.

A l'Arxiu hi ha la llista de productes que es van vendre a la farmàcia per lluitar contra el còlera. És difícil saber el que hi diu perquè està escrit abreuiat i en llatí. Malgrat tot hi ha algunes coses clares:

Consta, per exemple, «seis fumigaciones de-
sinfectantes empleadas en los aposentos o ha-
bitaciones de los primeros muertos del cólera».

Hi ha una sèrie de medicines que es devien utilitzar barrejades perquè sempre es posen juntes. Per exemple: goma aràbiga, alcohol ni-
trat, àcid tartàric i una altra substància que no vaig entendre.

Hi ha una sèrie de substàncies que s'utilit-
zaven tant juntes com separades, com la cà-
mfora, el sulfat magnèsic, tilla, menta, Flor
Aurantium (tarongina), nitrat potàsic, amoníac,
carbonat, camamilla, ipecacuana i una sèrie de
productes derivats de l'Opi, el qual és un con-
strictor d'esfínters i així evita les grans diarrees
amb la consegüent deshidratació dels malalts.

MALALTS I DEFUNCIONS

Segons unes notes fetes pels metges, els dies
14, 15 i 16 d'agost hi havia «varios cólicos esta-
cionarios, algunos bastante intensos». No hi ha
trobat alguns papers interessants. Per exemple
cap llista complerta de malalts, però si que he
una llista dels malalts des del 24 de setembre
al 8 d'octubre, quan ja s'acabava l'epidèmia.
En total hi ha 15 malalts en aquests quinze
dies.

També he trobat una sèrie de vals per a al-
guns malalts que posava «el enfermo X X, está
enfermo de una afección colérica y es pobre
de solemnidad». Això valia per quatre dies, al
cap dels quals es podia renovar, i donava dret
a quatre rals.

De les defuncions si que he trobat material
perquè el llibre de registre d'aquells anys és
a l'Arxiu. De cada mort se'n diu el dia, el nom,
l'edat, l'adreça, l'ofici, el nom del cònjuge, la
causa de la mort i el nom dels pares.

Sembla ser que el número oficial de morts
per còlera és molt inferior al real. Segons el
llibre les persones mortes per aquesta malaltia

van ser 45. Però aquell estiu hi ha 22 morts per
altres malalties digestives.

He trobat algunes dades que semblen con-
firmar que el número real va ser bastant supe-
rior a 45.

En Joan Llopis i Bofill diu que el dia 23
d'agost va morir una dona i sa germana el dia
següent. Buscant al registre vaig trobar que
això és veritat però en una consta «afección co-
lérica» i en l'altra «cólico espasmódico», que ja
no és còlera.

Mn. Fèlix diu que moriren 46 persones adul-
tes i «párvulos inciertos». Si oficialment van
morir 45 persones en total i a les 45 encara hi
faltan els nens, vol dir que la xifra real és bas-
tant superior.

Els morts totals de l'any 1854 sumen 170 i
els anys anteriors posteriors són entre 60 i 70
per any. Per tant, hi ha una diferència d'uns
100 que restant els 45 encara en deixen 55 per
explicar.

Per altra banda els estius anteriors i poste-
riors no arribaven a morir-se 22 persones de mal-
alties digestives.

Relacionat una mica amb això explicaré un
conflicte que hi hagué entre un notari, que es
deia Antoni Planas i Cuchillo. El notari va de-
manar a l'Ajuntament un certificat de residèn-
cia a Sitges durant l'epidèmia. L'alcalde li con-
testà dient que certificarà l'estada però no que
hi hagi cap epidèmia. El Sr. Planas escriu al
Govern Civil explicant-li que se li denega aquest
certificat per «no haber dado parte a la supe-
rioridad y encubrir la huida de algunos funcio-
narios». El Govern Civil ho comunica a l'alcal-
de, el qual contesta que acaba de prendre pos-
sessió del càrrec (cosa que és veritat) i a la se-
cretaria de l'Ajuntament no consta la declara-
ció d'epidèmia. La fugida de funcionaris l'ex-
plica dient que un se'n va anar per altres cau-
ses i un altre estava malalt i havia d'anar a
prendre aigües a la muntanya. Tot això es va
acabar expedit el certificat sense anomenar
l'epidèmia.

Vaig fer una sèrie de gràfiques sobre el nú-
mero de morts. Unes en relació amb la quanti-
tat de morts a cada dia i una altra segons
l'edat dels difunts. Comptant sempre la quanti-
tat total de morts i no només els oficials.

La primera mostra una línia ascendent des
del 21 d'agost al 10 de setembre. Baixa del 10
al 20, i després fa tres rebrots, del 20 al 30 de
al 20, i després fa tres rebrots, del 20 al 30 de
setembre, del 4 al 14 d'octubre i el 19 hi va
haver un mort.

Segons les edats el pic més alt es produeix als 5 anys. Dels 10 als 25 el número és molt baix. Dels 25 als 40 va pujant fins als 40 que és el punt més alt dels adults. Als 45 anys baixa incomprensiblement i torna a pujar als 50 per anar baixant fins als 70.

En la gràfica d'edats hi ha molta diferència

entre la gràfica feta només amb colèrics i la del número total, sobre tot en els nens i els vells segurament perquè en aquestes edats el diagnòstic és més difícil.

El gravat que il·lustra aquest text és tret del llibre «Don Bonaventura Falç...» de Josep Carbonell i Gener.

La Festa de la Poesia a Sitges de 1918

La Festa de la Poesia que es va celebrar a Sitges l'any 1918 es va organitzar segons consta en el llibret editat sota el títol «Festa de la Poesia a Sitges MCMXVIII» i imprès per Joan Comas, de Sabadell, per la Comissió següent: Miquel Utrillo i Morlius, Joan R. Benaprès, Antoni Benazet, Lluís de Dalmau, Josep M. Catasús i Gaietà Bori Albert Fochs.

La tasca pròpia d'avaluar els treballs presentats fou duta a terme pel següent jurat qualificador: President, Josep Maria López Picó; vocals Alexandre Plana, Trinitat Catasús, Marià Manent, Josep A. Font i Cases i Antoni Torrents; Secretari, Josep Carbonell i Gener.

Aquest jurat emeté el següent veredict: Flor Natural al recull «Esparses», de Josep Carner. Eis dos premis als dos millors contes literaris, a «La Troballa», de Carles Soldevila, i «L'egua del Jutge de Pau», de Prudenci Bertrana.

Dels vuit premis a les millors poesies, se n'atorgaren solament sis: la segona de les «Estances» de Carles Riba; «Les Boires» de Joaquim Folguera; «Tres Dansaires», de Millàs Raurell; «Eugènia» de Josep Maria de Sagarra; «Bach en la nit» de Joan Capdevila; i «La meva Joventut», de Ventura Gassol.

El premi a la millor traducció clàssica s'adjudicà a la de Carles Riba: «El palau d'Alcínous», Odissea VII. I el premi a la millor traducció moderna, a Clementina Arderiu, per la seva interpretació de «L'Heroi» de Rabindranath Tagore.

S'atorgaren nou premis, fora de cartell a les següents poesies: «La Cançó del Sol, la lluna i les estrelles» de Joan Llongueres; «El neguit en la fosca» de Josep Lleonart; «Oració de les tres nines, de Lluís Bertran i Pijoan; «Sis Poesies» de Mercè Vila; «El Retorn» de Joan Draper; «Elegia de les amigues mortes», de Joan Arús; «Oració de Penitent», de Lluís Valeri; «La mort del Pi de Formentor», de Mossèn Llorenç Riber; «L'hora baixa» de Miquel Ferrà, «La dona i el fruit», de Fidel S. Riu-Dalmau; «Madrigal a la dona catalana», de Josep Maria Girona.

Tal com diu l'acte del jurat qualificador, el poeta guanyador de la Flor Natural, en Josep Carner, va designar Reina de la Festa «la bella y i gentil senyoreta Maria Teresa Benaprès Oller formant sa Cort d'Amor les no menys belles i gentils senyoretas Carme Sacanella, Rosa Carbó, Angela González, Sofia de la Cruz, Anita Font, Rosa Vernet, M.ª Lluïsa Ferrer i Borràs, M.ª Lluïsa Bergnes, Maria Cèlia Castro i Teresa Gubern».

El President del Jurat, En Josep Maria López Picó, en el parlament que pronuncià exaltà la incorporació de la cultura al nostre idioma. «Això vol dir, afirmà, que hem reprès el sentit del nostre idioma», «que considerem l'evolució del llenguatge com un resultat de la força de la tradició que ens retornen els nostres filòlegs i de la força de renovació que ens fa tan pura la nostra virtut creadora».

Tot això s'esdevingué a la sala de festes, bellament ornada, de la Societat El Retiro, el primer de setembre de 1918. P.

Noticiari

MODELISME NAVAL

El dia 4 de novembre de 1977 en el transcurs d'una de les trobades del Grup d'Estudis Sitgetants, el senyor Màxim Pie donà una conferència sobre modelisme naval. El parlament del senyor Pie, ben interessant, va tenir, a més, l'atractiu d'una bonica i completa exposició d'elements que complementaven les seves paraules: llibres, alguns gravats, i sobretot, una col·lecció d'embarcacions en miniatura, d'un detallisme excel·lent i tècnica impecable, obra totes elles del propi conferenciant. Val la pena de destacar d'entre tots aquests models el d'una barca a mig construir, on hom podia observar el procés del bastiment de l'embarcació, els estris que s'utilitzaven, les diferents parts del casc i de l'aparell, etc. Aquesta embarcació, a més, va

ser construïda expressament per il·lustrar de manera pràctica les explicacions del senyor Pie.

11 ANIVERSARI DEL G.E.S.

En el transcurs de l'última reunió que se celebrà el 1977, el dia 16 de desembre, després de la conferència de Josep Picas sobre l'epidèmia del còlera a Sitges, el 1854, va tenir lloc una celebració dels dos anys de funcionament de la nostra entitat. Els socis assistents varen ser convidats a galetes, turró i moscatell, enmig d'un ambient de cordialitat i entusiasme vers els futurs projectes de l'entitat. Esperem celebrar molts més d'aquests aniversaris, i que siguin més, també, els socis que hi prenguin part en el futur immediat.

Patrocinat per la
Caixa d'Estalvis del Penedès